

MAISEMASTA MIELEEN JA KUVAKSI

Raana Lehtinen

Taideyliopiston Kuvataideakatemia

Kuvataiteen maisterin opinnäytetyö

26.7.2024

**TAIDE-
YLIOPISTO**

OPINNÄYTTEEN TAITEELLINEN OSIO

Olipa kerran Jollaksessa

2024

Öljymaalauk kankaalle

140 x 190 cm

Rakkaudella saaret

2024

Öljymaalauk kankaalle

170 x 140 cm

Kuvan Kevät 4.5.-2.6.2024 Kuva/Tila galleria

OPINNÄYTTEEN OHJAAJAT

Anna Retulainen

Joel Slotte

OPINNÄYTTEEN TARKASTAJAT

Siiri Haarla

Riikka Stewen

TIIVISTELMÄ

Taideyliopiston Kuvataideakatemia maisterin opinnäytetyöni käsittää kaksi öljyvärimaalausta, sekä teoksia taustoittavan kirjallisen osuuden. Maalaukset olivat esillä Taideyliopiston Kuvataideakatemia Kuva/Tila- galleriassa 4.5.-2.6.2024. Teokset ovat figuratiivisia, melko suurikokoisia ja värikylläisiä. Maalasin molemmat valokuvien, muistojen ja suoran havainnoinnin pohjalta, ja ne perustuvat omiin kokemuksiini.

Ensimmäisessä teoksista olen itse teini-ikäisenä, lisäksi siinä ovat vanhempani, isoäitini sekä koirani vehreässä puutarhamaisessa ympäristössä. Maalauksen lähtökohtana oli muisto lapsuudestani, ja käsittelen teoksessa esimerkiksi varhaisten elinvuosien asuinalueen merkitystä myöhemmän elämän kannalta, sekä pohdin syklien ilmentymistä elämässä.

Toinen maalauksista esittää näkymää rantakalliolta, joiden takaa kohoaa villi puusto sekä taustalla hämöttävä vuoristo. Maalauksessa kaksi lastani ovat kiivenneet puihin ja piiloutuvat osittain niiden lomaan. Keskeistä teoksessa on uusien paikkojen herättämien vierauden tunteiden pohdinta sekä omien mereen liittyvien tuntemusteni käsittely.

Molemmat teokset tarkastelevat lisäksi ympäristöön sulautumista ja ne yhdistelevät useita aika- ja tilatasoja.

Opinnäytetyöni kirjallisessa osuudessa avaan maalausten taustalla olevia kokemuksia, sekä omaa suhdettani niiden sisältöön. Lisäksi pohdin ajan ja tilan havainnollistumista teoksissa. Käsittelen myös teosten yhteyttä maisemamaalauksen perinteeseen, omaa ympäristösuhdettani, sekä sen asemaa maalaamisen taustalla. Avaan myös käyttämiäni maalauksellisia keinoja. Pohdin lisäksi teosten kokemista katsojan näkökulmasta ja katsojan mahdollisuutta eläytyä maalausten kuvaamiin tilanteisiin. Aloitan jokaisen luvun vapaamuotoisesti kirjoitetulla muistolla; näiden tarkoitus on selkiyttää lukijalle tarkemmin omaa ajattelua ja taustaani teosten tekijänä.

SISÄLLYS

Johdanto	5
Olipa kerran Jollaksessa	8
Rakkaudella saaret	12
Syklejä ja silmänräpäyksiä	16
Maalauksellista kieltä	23
Oma ympäristösuhteeni	27
Maalattu kokemus	33
Katsoja ja maisema	39
Lopuksi	42
Lähteet	44

JOHDANTO

Tein opinnäytetyönä kaksi maalausta, jotka kuvaavat ihmisiä luonnon keskellä. Olen elänyt varhaislapsuudesta saakka tiiviissä kosketuksissa lähiympäristöön, josta on muodostunut minulle sekä mielenrauhan sija, että taiteellisen inspiraation lähde. Kokemukseni ympäristöstä vaikuttavat voimakkaasti myös opinnäytetöideni taustalla. Teoksissani halusin paneutua tarkemmin omaan ympäristösuhteeseeni, ja koska työskentelen maalaamalla, tuntui sopivalta yhdistellä luontoa koskevia lapsuusmuistoja ajankohtaiseen havainnointiin. Maalaamalla kokemukseni kuviksi saan mahdollisuuden myös jakaa merkityksellisinä kokemani asiat muiden kesken. Kuitenkin, vaikka teokseni ovat niin sanotusti omaelämäkerrallisia, on niiden merkitys jokaiselle väistämättä erilainen. Toivon teosten pysyvän vapaina tulkittaviksi miten hyvänsä, siitäkin huolimatta, että avaan kokemuksiani niiden taustalla tässä opinnäytetyöni kirjallisessa osuudessa. Aiheet, jotka tulen seuraavilla sivuilla esittelemään, ovat kuitenkin ainoastaan tulkintaehdotelmia, ja sisältävät vain murto-osan kaikesta siitä eletystä elämästä, jonka puitteissa maalaukset ovat saaneet lopullisen muotonsa. Tästä syystä en toivo esiin nostamieni teemojen liikaa ohjaavan opinnäytetyöteosteni katsomiskokemusta. Keskeisessä roolissa maalauksissani on aika, jonka vaikutuspiirissä kaikki lopulta muuttaa muotoaan. Myös maalausteni merkitykset ovat sidottuja katsomistilanteisiin, joita ei ole koskaan kahta samanlaista. Siksikin on väistämätöntä, että maalausten tulkinta vaihtelee.

Opinnäytetyöteokseni olivat esillä Kuvan Kevät 2024 näyttelyssä Taideyliopiston Kuvataideakatemia Kuva/Tila- galleriassa 4.5.-2.6.2024. Maalaukset oli sijoitettu väliseinillä useaan eri osaan jaetun gallerian keskellä olevaan avaraan tilaan. Ne oli ripustettu ikkunaseinää vastapäätä olevalle viistolle päätyseinälle niin, että maalauksia saattoi tarkastella helposti sekä etäältä, että läheltä. Tämä varmisti sen, että teokset olivat nähtävissä yhtä lailla kokonaisuuksina muutaman metrin päästä, kuin lähietäisyydeltä joukkona yksityiskohtia, jotka seuraavat toisiaan kuin satujen juonenkäänteet. Maalaukseni voikin ajatella kuvan muotoon tiivistyneinä tarinoina, jotka kertovat yhtä lailla katsojan, kuin tekijänkin elämästä. Kokonaisuudessaan opinnäytetyötäni voisi pitää eräänlaisena ihmisen sisäisenä matkana, jonka lopputulos on vapaasti koettavissa sekä visuaalisessa, että luettavassa muodossa.

Tämän kirjallisen osuuden kahdessa ensimmäisessä luvussa avaan niitä tunnelmia, joita olen pyrkinyt teoksillani ilmaisemaan, sekä käyn hieman läpi maalausten tekoprosessia. Kolmannessa luvussa pohdin ajan ilmenemistä maalauksissa, sekä sen vaikutusta teoksiin. Neljännessä luvussa avaan käyttämiäni maalauksellisia keinoja. Kolme viimeistä lukua käsittelevät maalaamiseni yhteyttä ympäristöön. En tehnyt opinnäyteteoksistani tarkkoja luonnoksia, vaan teokset syntyivät vapaamuotoisesti maalausprosessin edetessä. En rajannut aiheitani maalatessa, vaan annoin asioiden nousta sitä mukaa esiin, kun ne tuntuivat työskentelyn kannalta olennaisilta. Tämä opinnäytetyöni kirjallinen osuus on syntynyt hyvin samalla tavoin. Se ei ole tarkkaan suunniteltu esitys teosten sisällöstä, vaan kulkee samaa luovaa polkua, kuin kuvamuotoiset teoksenikin. Olennaista prosessissani on ollut luottaminen mieleen painuneiden asioiden merkityksellisyyteen, sekä puhdas uteliaisuus niiden sisältämää tietoa kohtaan.

Rakkaudella saaret ja Olipa kerran Jollaksessa ripustettuina Kuvan Keväässä

Kuva: Petri Summanen / Taideyliopiston Kuvataideakatemia

OLIPA KERRAN JOLLAKSESSA

Oli kesäyö. Juoksin mutkittelevaa polkua keskellä hämärää lehtoa. Sen sävyt olivat syvät, smaragdinin vihreää, tummaa sinistä, samettisen pehmeää purppuraa. Siellä täällä tuikkivat pienet valot kaikkina sateenkaaren väreinä. Olivatko ne tähtiä, kastepisaroita vai kuvitelmaa, sen olen jo unohtanut. Varmasti muistan vain sen, miten täynnä polku oli sammakoita. Ja miten kevyet lapsen askeleeni väistivät ne leikiten. Ja kuinka metsä surisi, siritti ja huokaili rauhaa. Olin vieraassa valtakunnassa, jonka ylle puiden oksat kaartuivat, kuin kätkeäkseen salaisuuden. Polku päättyi Jollaksen kartanon puolivilliin puutarhaan.

Toinen opinnäytetyöteoksistani, *Olipa kerran Jollaksessa*, esittää kesäoista näkymää, johon sekoittuu myös muihin vuorokauden- ja vuodenaikoihin liittyvää kuvastoa. Maalauksessa neljä ihmishahmoa on aseteltu kaarimaiseen muotoon, ja heitä ympäröi vihreä kasvusto. Teoksen yläreunassa avautuu näkymä laiturille ja öiselle merelle. Etualalla maalauksessa on koira, avoin kirja, sekä kynttelikkö ja omena. Keskiosa on erilaisten kukkien peitossa. Lisäksi teoksessa on pienempiä yksityiskohtia, kuten hyönteisiä, lintuja, sammakoita, lepakoita, sekä erilaisia kasveja. Eri suuntiin aukeavat näkymät rytmittävät sen tilaa. Väriskaalaltaan maalaus on monipuolinen; punaisen, oranssin ja keltaisen sävyt vuorottelevat vihreiden ja sinisten alueiden kanssa. Maalaus sisältää vaihtelevaa sivellintyöskentelyä ja koostuu sekä monisävyisistä että tasaisista värialueista. Kokonaisilme teoksessa on hajanainen, mutta värien ja tekstuuriin rytmittely sitoo sen yhteen.

Maalasin *Olipa kerran Jollaksessa*- teosta ajoittain noin vuoden ajan, ja se päättyi yhdistelemään useita lapsuusmuistojani ja maalausvuoden aikana havaitsemiani asioita. Lopputuloksena syntyi kokonaisuus, joka kietoo yhteen lapsen maailmassa olemisen autenttisuuden tietoisesti paikkaansa ympäristössään pohtivan aikuisen havaintotodellisuuteen.

Olipa kerran Jollaksessa, 2024

Kuva: Mikko Ängeslevä

Maalauksen lähtökohtana oli lapsuusmuisto, jonka olen pyrkinyt tämän luvun alussa kuvaamaan. Olin tehnyt muiston pohjalta yhden akvarellimaalauksen vuosien 2022–2023 vaihteessa, mutta en kokenut käsitelleeni aihetta riittävästi, joten otin sen lähtökohdaksi myös öljyväriteokseen. Muisto on hyvin hatara ja koostuu todennäköisesti useista eri tapahtumista, jotka ovat mielessäni kiteytyneet yhdeksi. Muiston sanatarkka paikkansapitävyys ei kuitenkaan ole olennaista, sillä halusin sekä akvarelli- että öljyvärimaalauksessa välittää tietynlaista tunnelmaa tarkkojen tapahtumien esittämisen sijaan. Keskeistä muistossa on kokemus öisen metsän tunnelmasta, jolle leimallista on sammakoiden ja yöperhosten kaltainen pieneläinkunta. Lapsena tämä ympäristö tuntui erityiseltä. Kokemukseni mukaan olin astunut pois tutusta päivittäisestä elinpiiristä, ja sain kokea palasen jostakin, joka yleensä pysyi salassa. *Olipa kerran Jollaksessa*- maalausta leimaa tietynlainen eksoottisuus, joka todennäköisesti kumpuaa tästä muistoni erityisyydestä.

Metsälukija, 2023, 40 x 30 cm
Samaan lapsuusmuistoon
perustuva akvarellimaalaus, kuin
Olipa kerran Jollaksessa- teos
Kuva: Raana Lehtinen

Maalauksen tekoprosessissa intuitiivinen ja suunnitelmallinen työskentely vuorottelivat. Teos rakentui yllä mainitun lapsuusmuistoni ympärille kokonaisuudeksi, joka yhdistelee useita menneitä tapahtumia ja ajankohtaisempia havaintoja. Maalausprosessissa en rajannut teokseen tuomiani aiheita, vaan annoin asioiden johdatella vapaasti uusiin miellelyhtymiin, ja kuljettaa sitä mukaa teoksen tarinaa eteenpäin. Huomasin kuitenkin jossain vaiheessa, että kaikki maalaukseen tuomani muistot ja mielikuvat rajoittuivat joko lapsuuden asuinalueeseen, tai sen välittömään läheisyyteen. Asuin ensimmäiset elinvuoteni Jollaksessa, joka on kaupunginosa Laajasalona tunnetun saaren kärjessä Kaakkois-Helsingissä. Jollas oli lapsuudessani 90-luvulla harvaan rakennettua aluetta täynnä rehevää sekametsää. Alle kilometrin päässä kotitalostamme sijaitsi vuonna 1919 rakennettu Jollaksen kartano puutarhoineen.¹ *Olipa kerran Jollaksessa*- maalauksessa

¹ Helsingin kaupunginmuseo

sijainnin kokemus keskittyy tuohon paikkaan, jossa vietin paljon aikaa. Siitä muodostui näin eräänlainen kiintopiste, kuin majakka, jonka ympäristöönsä luomasta valokeilasta käsin haravoin muistojeni syövereitä. Intuitiivisessa maalausprosessissa kankaalle ilmaantuu jatkuvasti yllätyksiä, joista tämä oli yksi. Vasta jälkikäteen pohdin, miksi juuri sijainti oli maalauksessa niin merkityksellinen, ja ymmärsin, kuinka erottamaton osa tuo paikka on mieleni sisäistä visuaalista maailmaa.

Vanha laituri Jollaksessa, lähdevalokuva *Olipa kerran Jollaksessa*- teokseen, 2022

Kuva: Raana Lehtinen

RAKKAUDELLA SAARET

Lapin matkamme huipennus on Senja Pohjois-Norjassa. Tie määränpäähän kulkee vuoroin korkealla vuorten rinteillä, vuoroin syvällä niiden uumenissa. Minä ja ystäväni vuorottelemme kuskeina sen mukaan, kumpaa pelottaa vähemmän. Pysähdymme rannalle, lounas keitetään trangialla, ja nuudeleihin sekoittuu hiekkaa. Uin meressä, joka aukeaa kohti Pohjois-Napaa. Vesi on jääkylmää. Lapset keräilevät simpukoita ja kuolleita rapuja. Vuorten huiput kohoavat terävinä ja mädäntyneen kalan haju oksettaa. On niin kirkasta, että silmiin sattuu, mutta tummat pilvet kerääntyvät taivaanrantaan. Näkymä on hieno. Illaksi annetaan myrskyvaroitus ja päädymme vuokraamaan pikkuruisen talon sen sijaan, että nukkuisimme teltoissa. Ajatus, että jäisin tänne loppuiäkseni, on samanaikaisesti sekä houkutteleva että kauhea.

Toinen lopputyöteoksistani on nimeltään *Rakkaudella saaret*. Etualalla maalauksessa on rantakallio, jota ympäröi saaristolle tyypillinen kasvusto. Kalliolla seisoo lokki, ja kirkkaanväriset uimahousut on levitetty aurinkoon kuivumaan. Kallion takaa nousee puiden muodostama ryteikkö, joka peittää alleen ison osan maalauksen alasta. Puun alla lymyilee pieni musta koira. Kaksi lasta ovat kiivenneet puihin, toinen niin ylös, että osa hahmosta leikkautuu pois maalauksen yläreunassa. Teoksen takaosassa aukeaa näkymä vuoristoon. Teoksessa on lokin lisäksi sinitäinen, ja yläreunassa liitelee kaksi merikotkaa. Maalauksen värimaailma taittuu neutraaleihin heinän, taivaan, ja lehdistön sävyihin, joiden seasta pilkistää myös kirkkaampia värikohtia. Tila aukeaa eteemme katsomiskorkeudelta kuin umpimähkään räpsäisty valokuva, jonka valoisa yleistunnelma syvenee siellä täällä tummiksi varjokohdiksi.

Rakkaudella saaret, 2024

Kuva: Mikko Ängeslevä

Maalaus kätkee sisäänsä kolme saarta, Kökarin Ahvenanmaalta, Senjan Pohjois-Norjasta, sekä lapsuuden asuinalueeni. Olen viettänyt lähes koko elämäni niin, että meri on ollut lähellä, ja sen läheisyys on kirjautunut kehooni. Suhteessani mereen ei kuitenkaan sisälly kokonaisvaltaista kokemusta merestä, kuten vaikkapa lapsesta saakka purjehtineilla, vaan tuntemus siitä, että meri on lähellä. Olen oppinut siihen, että tuulen mukana kantautuu aina vaimea suolan tuoksu, että lähes aina on kylmä, ja että aaltojen liplatus on elämään kuuluvaa taustaääntä. Ollessani sisämaassa minut valtaa kaipuu meren rantaan. Tällä kokemuksella on tärkeä osuus omassa tunne-elämässäni, ja *Rakkaudella saaret*-maalauksessa tämä tuli esiin. En ole maalannut teokseen konkreettisesti merta, vaan pelkkiä viitteitä merestä. Näitä ovat esimerkiksi rantakalliolla lepäävät uimahousut sekä maalauksessa hyvin keskeisenä oleva lokki. Ne toimivat symboleina, jotka välittävät kokemusta meren läheisyydestä ilman, että varsinaista merta olisi näkyvillä.

Rakkaudella saaret on myös kuvaus uuden ympäristön vierauden etäännyttävästä vaikutuksesta, johon kuitenkin sekoittuu myös uteliaisuutta ja ensi kertaa kokemisen aiheuttamaa viehätystä. Olen käyttänyt maalauksen pääasiallisena lähdemateriaalina valokuvia, joita olen ottanut Kökarissa Ahvenanmaalla, paikassa, jossa olen vierailut muutamia kertoja. Kökar on saari, joka lepää kaukana mantereesta, keskellä merta, ja sen tunnelmassa on jotain samanaikaisesti poissulkevaa ja kotoisaa. Saaristo muistuttaa minua aina lapsuuden maisemistani, mutta Kökarin karuus ja eristyneisyys tuntuu avaavan porttinsa vieraille vastahakoisesti. Tunne saareen kuulumattomuudesta on ollut Kökarissa vieraillessa vahva. Saaressa käyminen yhä uudelleen on kuitenkin tuottanut tulosta, ja koen olevani kerta kerralta tervetulleempi sen ihmeellisille rannoille. Saaren karut kalliot, omalaatuinen eläinkunta sekä kitukasvuiset puut ovat vallanneet oman lohkonsa mielenmaisemastani. Tuntuu siltä, kuin olisin pikkuhiljaa päässyt osalliseksi saaren salaisuuksista.

Heinäkuussa vuonna 2023 kiertelin muutaman ystävän sekä lasteni kanssa Pohjois-Norjassa sijaitsevassa Senjassa. Tämän luvun alussa olen kuvannut matkan tunnelmia sellaisina kuin ne ovat painuneet mieleeni. Halusin lisätä Senjan suoman voimakkaan elämyksen uudesta ympäristöstä myös *Rakkaudella saaret*-maalaukseen, joten maalasin teoksen taustalle hämöttämään Senjan vuoristoista maisemaa. Etäällä siintäviin vuoriin kiteytyy kokemukseni siitä, miten uuteen ympäristöön saapuessani se tuntuu aluksi vieraalta ja kaukaiselta. Vuoret myös laajentavat *Rakkaudella saaret*-maalauksen tilaa

muutamasta neliömetristä määrittelemättömän laajaan etäisyyteen. Tuntemukseeni merestä liittyy olennaisesti kokemus pitkistä välimatkoista, sillä meren rannalla seistessä mieleni valtaa usein tietoisuus sen jatkumisesta ympäri maailman. Esimerkiksi Kökarista Senjaan on välimatkaa suunnilleen 1500 kilometriä. Meri kuitenkin yhdistää nämä kaksi sijaintia kuten niin monen kaukaisen kolkan tällä planeetalla. Tästä syystä meren voi ajatella porttina, joka tuo maailman ulottuvilleme samanaikaisesti kuin se levittyy ylitsepääsemättömältä tuntuvan laajana. Vuoret ovat *Rakkaudella saaret*-maalauksessa etäällä, mutta olen myös halunnut tuoda ne katsojan saavutettavaksi maalaamalla ne terävin siveltimenvedoin.

Myös *Rakkaudella saaret*-maalauksen tekoprosessiin sisältyi sekä intuitiivisia, että suunnitelmallisia vaiheita. En tehnyt maalauksesta tarkkaa luonnosta, vaan se rakentui pala palalta maalaamisen aikana. Omat muistikuvani sekä matkoilla ottamani valokuvat johdattelivat prosessia. Teoksen lähtökohtana oli tehdä maalaus lehdistön sekaan maastoutuvista lapsista. Sain idean seuratessani omien poikieni metsäleikkejä, joissa he tuntuvat soluttautuvan kasvuston sekaan hyvin luonnollisella tavalla. Maalatessani *Rakkaudella saaret*-teosta halusin erityisesti korostaa tätä lasten luontevaa ympäristöön kuulumista.

SYKLEJÄ JA SILMÄNRÄPÄYKSIÄ

Köökarinkujalla sijainneen asuntoni seinän kokoisen keittiönikkunan peitti lähes kauttaaltaan korkea alppirusupensas. Yhdistettynä lukuisiin viherkasveihini se loi asuntoon viidakkomaisen tunnelman. Vihreyden paljous sekoittuu hatariin väsymyksen sumentamiin muistoihini tuosta paikasta, jossa asuin uupuneena yksinhuoltajana kahden pienen pojan kanssa. Löydän tärähtäneen valokuvan Köökarinkujan kämpästä, ja muistikuva vanhemmistani istumassa harmaalla kulmasohvalla piirtyy vuosien takaa esiin. En voi olla tuntematta iloa. Masennuksen keskellä vanhempieni tyytyväisyys, kuten ylipäänsä kaikkien ihmisten tyytyväisyys, tuntui käsittämättömältä, mutta siinä he olivat, säteillen esi-isien parantavaa taikaa.

Vanhempani istumassa harmaalla kulmasohvalla,
lähdevalokuva *Olipa kerran Jollaksessa*- teokseen, ajoittamaton

Kuva: Raana Lehtinen

Altti Kuusamo kirjoittaa, miten aika itsessään on näkymätöntä, mutta toteutuu maalauksissa tapahtumien kulkuna. Sen esiintyminen kuvataiteessa perustuu eri aikoina vaihteleviin tekijän ja katsojan välisiin sopimuksiin.² Opinnäytetyöteokseni kuvaavat aikaa monella tapaa, joten on hyvin keskeinen kysymys, miten näkymätön aika ilmenee niissä visuaalisesti. Teokset yhdistelevät useita tapahtumia eri ajoilta ja paikoista, mutta pyrkivät silti kuvaamaan kokonaisuuksia. Olen joutunut maalausprosessin aikana miettimään useampaan kertaan, miten esittää ajan kulkua maalauksessa ilman, että maalauksen tilan yhtenäisyys horjuu. Ajallinen laajuus tekee maalausten tulkinnasta myös katsojalle haastavaa. Tässä luvussa avaan teoksiani ajan näkökulmasta ja erittelen niitä mahdollisia piirteitä, jotka voivat toimia avaimina teosten sisältämien ajallisuuksien hahmottamiseen.

Opinnäytetyöteoksia tehdessäni halusin olla vapaa tarttumaan asioihin intuitioni mukaan. Maalatessa mieleeni nousi muistoja sekä sattumanvaraisesti, että pitkällisten mietintöjen tuloksena, niin alitajunnan arkistoista, kuin vanhojen valokuvien herättäminä. Useita muistoja yhdistävän maalausprosessin lopputuloksena syntyi lopulta kaksi teosta, jotka punovat yhteen tapahtumia pitkältä aikaväliltä. Useita eri aikatasoja sisältävä kuva vaatii selkeyttäviä elementtejä, mikäli on tarkoitus, että myös katsoja kykenee erottamaan sen sisältävän ajallista liikkumista. Tästä syystä *Olipa kerran Jollaksessa*-maalauksesta löytyy esimerkiksi sekä päivään että yöhön viittaavaa valoa. Tällä tavoin olen pyrkinyt konkreettisesti tuomaan esiin, ettei teos esitä vain yhtä hetkeä. Kahden ajallisesti ilmeisen eriävän elementin yhdistäminen tekee heti selväksi, ettei maalausta voi tulkita siten, kuin olemme ehkä yleisimmin tottuneet tulkitsemaan esittäviä kuvia: pysähtyneinä tuokioina. Olen myös rinnastanut kypsiä ja raakoja marjoja ajankulun kuvaajana, sekä maalannut eri vuorokaudenaikoina liikkuvia eläimiä.

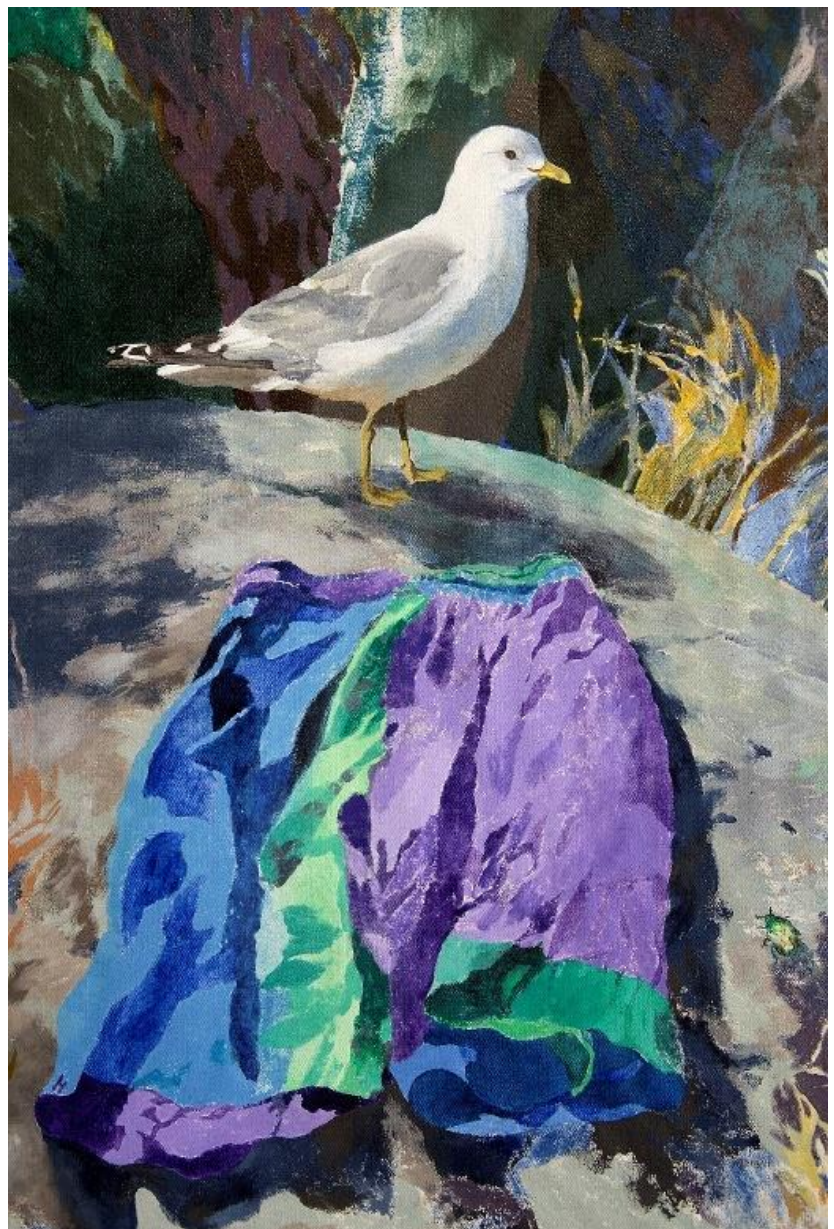
Vapaus liikkua ajassa merkitsee myös vapautta pysähtyä. *Rakkaudella saaret*-maalauksessa viittaaminen ajankulkuun ei ollut yhtä olennaista, vaikka myös tämä teos sitoo yhteen useita tapahtumia. Teoksessa kuvattu näkymä on ajallisesti tiiviimpi, ja sen voi vapaasti tulkita myös pysäytetyksi hetkeksi. Kuvan pysäyttäminen ja liikkeen tarkastelu fragmentoituna on tullut mahdolliseksi vasta valokuvan keksimisen myötä.³ Ehkä tästä syystä pysähtynyt kuva muistuttaa meitä helposti valokuvista, ja toisaalta valokuvaa muistuttava maalaus koetaan usein hetkellisenä. *Rakkaudella saaret*-maalauksessa

² Kuusamo, 2022, 35-36

³ Vakkari, 2015, 314-315

valokuvamaisuus sai korostua. Halusin paneutua tarkastelemaan teoksessa ajallisesti tiivistä hetkeä, joka ulottuu tilallisesti laajalle. Normaalissa ajankulussa emme ehdi havainnoida kuin murto-osan ympäristön tapahtumista, jolloin jotain jää aina huomaamatta. Kun maalauksessa otetaan laajempaan tarkasteluun yksittäinen tuokio, tarjoutuu mahdollisuus syventyä tarkemmin paitsioon jääneisiin pieniin seikkoihin, minkä voi myös ajatella olevan arvojärjestelmien muotoilua uudelleen. Tällöin myös perspektiivi tarkastella maailmaa asettuu uudestaan.

Yksityiskohta teoksesta
Rakkaudella saaret
Kuva: Raana Lehtinen

Tämän luvun alussa olen kuvannut muiston, jossa hyppään suoraan nuoreen aikuisuuteeni, ja joka piirtyi *Olipa kerran Jollaksessa*-maalaukseen omista arkistoista löytämäni kuvan pohjalta, melko pian sen jälkeen, kun olin aloittanut teoksen lapsuusmuistoni mukaan. Maalaamisen suuri viehätys on, että siinä voi olla yhtäaikaisesti läsnä sekä menneet, nykyisyys, että tuleva. Minulle on tärkeää, että kaikki koettu ja mahdollisesti koettavissa oleva on työskennellessä yhtä lailla käytettävissä olevaa materiaalia. Tällöin niin todelliset kuin kuvitellutkin tapahtumat, kuten vääristyneet muistot haavekuvista pahimpiin pelkoihin, ovat maalausten lähteinä yhtä lailla arvokkaita. Kuvataiteilija Andrew Crawston toteaa osuvasti, miten myös väärin muistaminen voi olla luova teko. Tahaton liioittelu tai elementtien muuttaminen on kuin asioiden kääntämistä nykyisyyteen.⁴ Tämän voi ymmärtää niin, että virheellisesti muistettu asia voi tulla maalauksessa esiin siten, kuin se on nykyhetkessä merkityksellinen. Opinnäytetyöteoksia työstäessäni liikuin ajassa monella tavalla. Menin muistoissani menneisyyteen, etenin pohdinnoissani lineaarisesti elämäni eteenpäin, ja pysähdyin tarkastelemaan käsillä olevaa hetkeä suoraan havainnoimalla. En edes yrittänyt esittää tapahtumia todenmukaisina, vaan annoin niiden piirtyä esiin ajan kuluttamina ja kultaamina. Tällöin ne eivät ole tulkintoja vain tapahtumista itsestään, vaan myös ajasta.

Lineaarinen aikakäsitys on vakiintunut länsimaiseen kulttuuriin, mutta on olemassa myös kulttuureita, joissa aika koetaan ennen kaikkea syklisenä, ja kulttuureita, joissa ei ole määritteitä menneelle tai tulevalle, vaan kaikki aika koetaan yhtenä kokonaisuutena.⁵ *Olipa kerran Jollaksessa*-maalauksessa halusin paneutua tähän ajan syklisyyden ilmiöön ja sen rinnalla kulkevaan ajatukseen ajasta yhtenäisenä kokonaisuutena. Huomasin, miten ympäristömme on täynnä sykleissä tapahtuvia asioita. Syklisessä maailmankuvassa asiat kertautuvat, ajalla ei ole alku- eikä loppupäätä vaan se kulkee ainaista kehää, jossa palaa samoihin pisteisiin uudelleen, kuten tiettyihin vuodenaikoihin. Asioiden syklisyyden käsittäminen on mielestäni tärkeää, mikäli haluamme ymmärtää paremmin itseämme. Kehomme esimerkiksi elävät vahvasti planeettamme sekä kuun liikkeiden mukaan. Syklinen maailmankuva on myös lohdullinen, koska se antaa aina uuden mahdollisuuden. Aallonpohja ei ole koskaan lopullinen tila, vaan pelkkä välivaihe ennen aallonharjalle nousua.

⁴ Crawston, 2023

⁵ Abram, 2017, 188-189

Olipa kerran Jollaksessa-maalauksessa on paljon symboliikkaa, joka viittaa syklisyyteen. Näitä ovat esimerkiksi tiettyinä vuodenaikoina kukkivat kasvit, taivaankappaleet, sekä eri ikävaiheita edustavat ihmiset. Syklisyys sitoo meidät ympäristöömme. Elämämme on kiertokulku, jonka alku- ja päätepiste on ympäristö itse. *Olipa kerran Jollaksessa*-maalauksessa vasemmassa yläkulmassa on edesmennyt isoäitini, joka katsoo meitä etäältä jo osana maisemaa. Myös minä sekä vanhempani olemme jo osittain ympäristön kätkemät. Lisäksi teoksen maalausprosessi kiersi osapuulleen neljä vuodenaikaa eli maan auringon ympäri tekemän kierroksen.

Yhdysvaltalainen filosofi ja ekologi David Abram toteaa: ”Toisinkuin lineaarista aikaa, syklisesti koettua aikaa ei voi helposti abstrahoida tilallisista ilmiöistä, jotka havainnollistavat sitä, kuten esimerkiksi auringon, kuun ja tähtien pyöreistä liikeradoista. Toisinkuin suora viiva, ympyrä tämän lisäksi rajaa ja sulkee sisäänsä tilan.”⁶ *Olipa kerran Jollaksessa*-maalauksessa ympyrän muoto on olennaisessa osassa, se sitoo kokonaisuudeksi sekä maalauksen tilan että ajan. Lisäksi kehämäinen sommittelu kutsuu katseen kiertelyyn kuvapinnalla samaan tapaan vapaamuotoisesti, kuin itse maalaus liikkuu eri aika- ja tilatasoissa.

Sen lisäksi, että olen käsitellyt *Olipa kerran Jollaksessa*-maalauksessa aikaa, on aika myös käsitellyt teosta. Elinaikanani maailma on uudistunut kiihtyvää vauhtia ja monet vanhat järjestelmät ovat muotoutuneet uusiksi. Tätä myöten myös ympäristömme ja päivittäinen olemisemme on kokenut vallankumouksen. Vietämme ison osan ajasta virtuaalisessa ympäristössä, joka noudattaa eri aikakäsitystä kuin millin päivässä kasvavat kasvit tai ihmiskehot. Olemme tottuneet karkottamaan tylsyyden nopeilla hyvän olon tunteilla, ja lataamaan netistä sekunnin sadasosassa enemmän informaatiota kuin pystymme käsittelemään. Samalla myös vaatimukset ajankäytöstä ovat kasvaneet. Paineet olla tavoitettavissa ja oletukset kyvykkyydestä käyttää loputtomasti uudistuvia ohjelmia ja sovelluksia vaikuttavat elämään. Myös päivittäisten kuvaärsykkeiden määrä on kasvanut, mikä vaikuttaa väistämättä taiteelliseen työskentelyyn.

⁶ Abram, 2017, 185, “Unlike linear time, time conceived as cyclical cannot be readily abstracted from the spatial phenomena that exemplify it-from, for instance, the circular trajectories of the sun, moon and the stars. Unlike a straight line, moreover, a circle demarcates and encloses a spatial field.”

Yksityiskohta teoksesta *Olipa kerran Jollaksessa*

Kuva: Raana Lehtinen

Olipa kerran Jollaksessa- maalaus sisältää niin paljon kuvallista informaatiota, että sitä on vaikea nähdä kerralla. Tämä ylitsevuotavuus kuvastaa kokemustani nykypäivän visuaalisesta ympäristöstä. Myös maalauksen värivalinnoissa on mahdollista nähdä yhteys kirkkaaseen värimaailmaan, jonka tämän päivän näytöt ovat tuoneet tavanomaiseksi osaksi useimpien ihmisten elämää. Samaan aikaan *Olipa kerran Jollaksessa*- maalaus on kehittynyt hyvin hitaasti, ja sen tekoprosessi on ollut vastapainoa nykyiselle kiireiselle elämänmuodolle. Olen viettänyt ikuisuuksia muistoissani kelluen ja maalaamani yksityiskohdat ovat vaatineet paneutumista. Ajatukseni koskien teoksen teemoja ovat saaneet etsiä rauhassa uomiaan ja muuttaa muotoaan ajan vaikutuksesta. Hidas työskentely on myös tuntunut sopivan erityisen hyvin teokseen, jossa olen paneutunut omaan elämäni. Kun alkaa pohtia itseään suhteessa aikaan, huomaa, ettei alku- ja loppupäätä itseasiassa ole. Ensin käy mielessään läpi oman lapsuutensa, sitten eletyn aikuisuuden ja haaveet tulevasta elämästä, mutta ajan kanssa kasvaa ymmärrys siitä, ettei oma tarina rajoitu syntymän ja kuoleman väliseen aikaan. Me elämme myös menneissä ja tulevaisuudessa sukupolvissa, ja voimme tuntea sukujuurten vaikutuksen itsessämme.

On harvinaista, että katsomme mitään pitkään. Uskon, että maalaus, jota ei voi nähdä kerralla, kutsuu pysähtymään ääreensä pitkäksi aikaa, ja tarjoaa näin myös katsojalle mahdollisuuden hitaaseen kokemukseen. Molemmat opinnäytetyöteokseni voidaan tulkita muistutuksina siitä, miten pieninkin kielonkukka, heinäkorsi, tai pensaikossa kaikessa hiljaisuudessa verkkoaan kutova hämähäkki, on niin merkityksellinen, että ansaitsee täyden huomiomme ja paneutumisemme. Oli ympäröivä todellisuus kuinka rauhaton tahansa.

Tapoja käsitellä aikaa maalauksessa on loputtomasti; opinnäytetyöni käsittää kaksi teosta, joissa voidaan jo nähdä kaksi eriävää esimerkkiä näistä mahdollisuuksista. Toinen esittää kuvan, jossa aika laajenee, toinen kuvan, jossa ajan voidaan ajatella tiivistyvän. Toivon opinnäytetyöteosteni toimivan esimerkkeinä siitä, miten maalaus kykenee laajentamaan tajuntaamme ja ymmärrystämme maailmasta paneutumalla syvemmälle kuin ympäristön havainnointi välttämättä kykenisi. Uskon maalausten herättävän myös kysymyksiä ajan olemuksesta ylipäänsä, ja opinnäytetyöprosessi toimi itselleni keinona käsittää vaikeasti hahmotettavia ajallisia käsityksiä ja ravisteli siten omaa totuttua tapaa ajatella. Lopulta kyse on siitä, miten ymmärrämme ajankulun ja suhtaudumme siihen, ja voimme huomata miten paljon meillä on mahdollisuuksia ajan suhteen. Tavanomainen lineaarinen aikakäsitys on vain yksi mahdollisuus muiden joukossa.

MAALAUKSELLISTA KIELTÄ

Muistojeni hämärissä havaitsen jotain kaunista, mutta juuri kun olen tavoittamaisillani näyn, se katoaa. Jäljelle jää pelkkä häilyvä tunnelma jostain satumaisesta. Tuon tunnelman olen sittemmin nähnyt kottaraisen välkkyvässä sulkapeitteessä, jossa värit syttyvät ja sammuvat suhteessa valoihin ja varjoihin. Kuin salaisuudet, jotka melkein paljastuvat, mutta vain juuri sen verran, että tiedämme niiden olevan olemassa.

Yksityiskohta teoksesta *Olipa kerran Jollaksessa*

Kuva: Raana Lehtinen

Molemmista opinnäytetyöteoksistani löytyy elementtejä, jotka lähenevät abstraktia. Vaikka maalaukset ovat esittäviä, on sivellintyöskentely paikoin viitteellistä. Nämä viitteellisemmät sivellineleet ovat syntyneet usein luonnosta lainattujen eleiden pohjalta. Nuo eleet konkretisoituvat käteni kautta, ja niiden taustalla on kehoon tallentunut kokemus ympäristöstä, kuten lehtien runsaudesta puissa tai kuvioinnista kallion pinnalla. Pelkistynyt jälki jättää tilaa muistamiselle. Kun tarina ei ole valmiiksi annettu, voi vaikeammin hahmoteltaviin osiin maalauksessa peilata omia mielikuviaan.

Maalaukseni koostuvat aina useista eri lähteistä, joita ovat valokuvat, suora havainnointi, sekä muistikuvat. Muistojen osuus maalausjäljessä on hyvin olennainen, sillä hylkään lähteinä käyttämäni valokuvat yleensä nopeasti saatua niistä riittävän määrän haluttua tietoa. Loppu maalaamisesta tapahtuu muistamisen varassa, mikä tulee usein esiin abstraktimpana ilmaisuna. Voisi sanoa, että maalaukseni pohjautuvat muistoihin, ja lähdevalokuvat toimivat täsmennyksenä muistojen pohjalta maalaamiselle. Poikkeuksena ovat tilanteet, joissa muistettu asia perustuu nimenomaisesti valokuvaan. Joskus olen unohtanut jonkin asian täysin, kunnes se palautuu mieleeni valokuvan kautta, kuten edellisen luvun alussa kuvaamassani tilanteessa. Näissä tapauksissa koen tarvetta maalata kohteen uskollisempaan lähdekuvalle, sillä myös muisto piirtyy mieleeni valokuvan kaltaisena. Tällaisia kohtia ovat esimerkiksi *Rakkaudella saaret*-maalauksen etualalla näkyvät uimahousut, sekä taustalla piilotteleva musta koira.

Valokuvat auttavat myös tuomaan tarinani esille uskottavassa muodossa, ja niiden kaltainen esitystapa on katsojalle helppolukuinen. Lopputyöprosessissani olen lisäksi kokenut antoisana läpikäydä vanhoja kuvia ja perhealbumeita, joita voi pitää eräänlaisina muistojen kokoelmina. Valokuvat ovat tapa, jolla taltioimme asioita. Näitä kuvia konkreettisesti maalaamalla muistoja tulee läpikäytyä perinpohjaisesti, mikä jäsentää alitajuntaa ja vapauttaa tilaa uusille mielikuville.

Maalaukseni sisältävät monia kuva-aiheita, joilla on symbolisia merkityksiä. Symbolitutkija Liisa Väisänen kirjoittaa: "Symboli ei kopioi asioita ja ilmiöitä, vaan tekee ne näkyviksi. Meidän on helpompi käsittää asia, kun hahmotamme sen näköaistimme kautta. Symbolit materialisoivat ei-materiaalista. Ne järjestävät kaaosta ja tekevät maailmanjärjestyksestä ymmärrettävämmän." ⁷ Symbolien tulkinta riippuu kuitenkin pitkälti kontekstista. Monet

⁷ Väisänen, 2023, 15

kuva-aiheet maalauksissani ovat itselleni merkityksellisiä asioita, jotka syystä tai toisesta ovat nousseet esiin maalausprosessin aikana, ja tarkoittavat jotain enempää kuin vain itseään. Ne voi ajatella kuvallisina vihjeinä, jotka kuljettavat maalauksen tarinaa, mutta pidän kuitenkin tärkeänä, että symbolit pysyvät teoksissani avoimina. Emme ole vapaita henkilöhistoriamme vaikutuksilta tapaamme tehdä tulkintoja, ja katson tärkeäksi, että katsoja voi peilata maalausteni kuva-aiheisiin omat merkityksensä. Tällöin maalauksen katsomiskokemus puhuttelee omia elämäkokemuksia, ja on siten kokonaisvaltaisempi. Näin ollen jätän maalausteni kuva-aiheiden henkilökohtaiset merkitykset pääosin avaamatta.

Yksityiskohta teoksesta *Rakkaudella saaret*

Kuva: Raana Lehtinen

Mainitsin aiemmin, miten maalausteni värimaailmalla on yhteys nykyajan visuaaliseen ympäristöön. Tämän lisäksi värit ovat teoksissani tunteiden ilmaisun väline. Värivalinnat sekä kumpuavat syvältä kehollisesta muistista, että hahmottuvat tarkan pohdinnan ja havainnoinnin tuloksena. Niiden vaikutus maalaukseen voi olla elähdyttävä, kuten *Rakkaudella saaret*- teoksen puiden kirkkaiden vaalean vihreiden ja punaisten kohdalla, tai taianomaisuutta lisäävä, minkä voi esimerkiksi nähdä *Olipa kerran Jollaksessa*- teoksen lähes epärealistisen kirkkaissa kasveissa. Värit voivat lisätä syvyyttä, piristää ja kätkeä. Väripaletini suhteen en pidä rajoitteista. Haluan että minulla on aina käytössäni kaikki

mahdollisuudet liittyen väriin, ja sen sisältämään potentiaaliin välittää asioita syväluotaavalla tavalla.

Kiteytettynä voisi ajatella, että opinnäytetyöteokseni kertovat kuvamuotoisia tarinoita, jotka muuttavat jatkuvasti muotoaan. Maalausten kieli porautuu syvälle mielensisäisiin maailmoihin, se luo merkityksiä asioista ja niiden yhteyksistä, ja avaa meille kokonaan uusia todellisuuksia, joissa voimme tuntea, ymmärtää ja unohtua.

Yksityiskohta teoksesta *Olipa kerran Jollaksessa*

Kuva: Raana Lehtinen

OMA YMPÄRISTÖSUHTEENI

Mitä muistan Kökarista? Sileitä kallioita, tuulen tuivertamia kitukasvuisia puita, kuihtuneen juhannussalon. Lasten leikkimisen äänet ja punaiset tiet, joita ajeltiin sähköpyörillä vierasvenesataman ravintolaan, ilman kypärää, parin punaviinilasillisen jälkeen. Miten aina vaellettiin vaikeita polkuja, mentiin merenrantaan eväiden kanssa ja hypättiin kalliolta uimaan. Lapsilla piti olla sukat ja lenkkarit, kytä oli kaikkialla. Muistan suolan tuoksun, oudot kukat, nälän ja janon. Sen kuinka makasin selällään kalliolla, tuijotin taivasta ja tajusin olevani keskellä merta ja mitätön. Olin onnellinen.

Merikotka Kökarin yllä,
lähdevalokuva *Rakkaudella saaret*- teokseen, 2022
Kuva: Raana Lehtinen

Opinnäytetyöteostoni lähtökohtana on oma elämäni, jonka olen viettänyt sidoksissa minua ympäröivään maisemaan. Keskeistä niissä on halu häivyttää raja itsen ja ympäristön väliltä. *Olipa kerran Jollaksessa*- teoksessa pohdin omaa menneisyyttäni suhteessa ympäristööni, ja maalauksesta syntyi lopulta tutkielma, jossa henkilöhistoriani ja lapsuuden asuinalueeni kietoutuivat yhteen. *Rakkaudella saaret*- maalauksessa sitä vastoin tarkastelen ympäristöön kuulumista etäämmältä, joskin täysin objektiivisesta tarkastelusta ei voida puhua. Maalauksessa esiintyvät minulle hyvin tärkeät ihmiset, joten myös *Rakkaudella saaret* yhtyy omaan elämäntarinaani. Ympäristöön sulautuminen on joka tapauksessa teostoni keskeisin teema, ja ne ehkä voimakkaimmin yhteen sitova tekijä.

Minä sekä koirani
Suomenlinnassa noin 20
vuotta sitten, lähdevalokuva
Olipa kerran Jollaksessa-
teokseen, ajoittamaton
Kuva: Hannu Lehtinen

Olen maalannut ihmisfiguureja noin kymmenen vuotta, ja tullut nyt työskentelyssäni vaiheeseen, jossa tarkastelun alla on nimenomaisesti ihmisfiguuri suhteessa ympäröivään maailmaan. Ihmiset ovat erottamaton osa myös tulkintojani ympäristöstä. Oli vaikutuksemme planeetallemme mikä hyvänsä, ei sitä seikkaa voida poissulkea, ettemmekö kuuluisi siihen. Syntyessään lapsi tulee automaattisesti osaksi elinalueitaan aivan kuten kasvin taimi tai munasta kuoriutuva linnun poikanen. Tähän suhteeseen ei liity arvottamista. Suhtautuminen ympäristöön rakennetaan myöhemmin käsitteiden

ilmaantumisen seurauksena, jolloin opimme myös erottamaan sen itsestämme. Maalaukseni ovat pyrkimystä määrittää uudelleen oma paikkani maailmassa, tällä kertaa niin, ettei erottelua ole.

Hyvällä syyllä voin sanoa, että kytkökseni minua ympäröivään maailmaan ovat rakentuneet paljolti liikkeen kautta. Lapsena leikin ympäri pihoja ja metsiköitä, ja viimeistään siinä vaiheessa, kun sain varhaisteininä koiran, aloin tehdä päivittäisiä kävelylenkkejä. Nykyisin kävelen useita kilometrejä joka päivä, ja kävelystä on muodostunut minulle eräänlainen tapa soluttautua maailmaan. Lähimetsissä kulkeminen vahvistaa kuuluvuuden tunnetta omaan asuinalueeseen, ja muiden lajien kohtaaminen lisää ymmärrystä elinympäristön jakautumisesta usean eri elämänmuodon kesken. Tavatessani lenkkipolulla esimerkiksi ylväitä peuroja, jotka luovat suurisilmäisen katseensa suuntaani, nautin ajatuksesta, että olemme saman elinympäristön asukkaita. Liikkuessa kokemus ympäristöstä on lisäksi soljuva, jolloin sen ja itsen välinen erottelu helposti unohtuu.

Kävely muodostaa kaaren, jossa liikutaan vaikuttimesta toiseen. Olen huomannut, että jokaisella paikalla on oma laatunsa, vallitseva tunnelma, jonka vaikutuspiirissä myös oma sisäinen maailma virittyy. Hyvin olennainen osa maalauksiani on näiden eri sijainteihin liittyvien vaikeasti sanallistettavien tunnelmien kuvaaminen. Nämä tunnelmat ovat kuitenkin tärkeitä, sillä ne johdattelevat omaa mielentilaa. Pitkissä kävelyissä nautin siitä, että tiedän jo ennen matkalle lähtöä sen muuttavan minua. Tiedän, että kävelyn aikana ajatukseni lähtevät uusille urille, ehkä palatessani tulen olemaan eri ihminen. Tällöin ajankulku ja tilojen muuttuminen muodostavat yhdessä parantavan, jopa uudestisyntyttävän kokonaisuuden.

Myös maalausteni tilakokemus piirtyy liikkeen kautta ja heijastaa siten kävelyä. Teoksissani esitetyt paikat venyvät laajalle, ja voisi ajatella, että maalauksissa liikutaan tilassa kuten kävellen. Minulle on tärkeää pysyä kuvarakenteen suhteen vapaana. Olen kiinnostunut siitä, miten paikat ja muistot nivoutuvat toisiinsa. Usein muistamme asiat paikkojen avulla tai tietyt muistot piirtyvät mieleemme vahvasti tiettyyn sijaintiin yhdistyneenä. Minusta on myös kiinnostavaa, minkälaisia muistoja tietyissä sijainneissa herää, ja toisaalta, minkälaisina paikat esiintyvät muistoissamme. Tästä syystä on loogista, että useita muistoja yhdistelevät maalaukseni myös yhdistelevät useita eri sijainteja.

Maalaamalla reflektoin kävelyillä kokemiani asioita. Usein näen jotain kiinnostavaa, joka päättyy maalaukseen. Esimerkiksi lähes kaikki maalauksistani löytyvät linnut kuuluvat lajeihin, joita olen kohdannut kävelyretkillä. Toissatalvena näin poikkeuksellisen monta pöllöä, joten pöllö piirtyi *Olipa kerran Jollaksessa*- maalaukseen ensimmäisten asioiden joukossa. Ikuistaessani havaintoni maalauksiin ne käyvät läpi prosessoinnin, jossa asioiden merkitykset on jäseneltävä uudestaan. Joskus maalauksiin päättyy myös lajeja muistojen, ja jopa valheellisten muistojen joukosta, kuten samassa maalauksessa kuvaamani suomessa hyvin harvinaisena esiintyvä harjalintu. Kävely laittaa ajatukset liikkeelle, sillä kuten ohjaajani Anna Retulainen sanoi, ajattelu ja kävely tapahtuvat samaan tahtiin.⁸ Siksi maalauksiini sekoittuu myös mielen sisäistä kuvastoa. Konkreettisen ympäristön mittaamisen lisäksi kävelyssä piirtyy kartoja mielen sisäisistä arkistoista. Maalaaminen on silmien avaamista sille, mitä ympärilläni tapahtuu ja minkä keskellä kuljen, ja samanaikaisesti jo koetun käsittelyä.

Auringon valkaisema luu rantakalliolla Kökarissa,
lähdevalokuva *Rakkaudella saaret*- teokseen, 2022

Kuva: Raana Lehtinen

⁸ Retulainen, 2024

Molemmissa opinnäytetyöteoksissani vallitseva vuodenaika on kesä. Tämä heijastaa omaa suhdettani vuodenaikoihin. Keväisin ja kesäisin kukoistava ympäristö vangitsee huomion itseensä. Tänä aikana olen suuntautunut ulospäin, ja katseeni imee visuaalista materiaalia. Otan paljon valokuvia, ja teen nopeita akvarellimaalauksia ympäristöäni suoraan havainnoimalla. Teen myös pidempiä kävelyretkiä kuin talvisin. Kun kesä vaihtuu syksyksi, huomioni kääntyy luonnostaan sisäänpäin. Siinä missä kesä on aikaa kerätä materiaalia, on syksy ja talvi se yhtä lailla tärkeä jakso, jolloin nuo materiaalit työstetään ajatuksella valmiiksi teoksiksi.

Koska ympäristön rooli teoksissani on erityisen suuri, liitän ne maisemamaalauksen perinteeseen. Täytyy kuitenkin huomauttaa, että vaikka tietyt maantieteelliset sijainnit ovat maalauksissa korostuneita, ne eivät kuvaa vain yhtä maisemaa, vaan niissä elää oksien havina ja kallion pinnan kosketus koko elämäni ajalta. Toisin sanoen ne kuvaavat sisälleni arkistoitunutta ympäristöä, joka vaikuttaa minussa voimakkaasti. Siveltimenvetoni eleet olen lainannut levittyviltä kasveilta, joiden olemassaolo on minulle elinehto, pulppuavalta vedeltä, joka virtaa myös kehossani, sekä pyörivältä tuulelta, joka kuljettaa keuhkoihini happea. Ympäristön kokeminen on aistimista koko keholla. Myös maiseman voi kokea eläytyen. Ylöspäin kasvavan puun voi tuntea kuin kurkottaisi itsekin kohti taivasta, ja aaltojen loputonta liikettä seuratessa kokea saman edestakaisuuden omassa kehossaan. Silmät suljettuina lehtimetsässä ei eroa itsen ja tuulen havisuttamien lehtien välillä havaitse. Nämä tuntemukset tallentuvat kehoon, tullakseen maalatessa jälleen esiin. Ne vaikuttavat taustalla tiedostamattomissa päätöksissä, joita kankaalla tekee. Katson maisemamaalauksen olevan ympäröivän maailman tulkitsemista, jossa toteutustapoja on yhtä monia kuin tekijöitäkin. Opinnäytetyöteokseni ovat maisemamaalauksia, jotka on luotu yhdessä maiseman kanssa.

Yksityiskohta teoksesta *Olipa kerran Jollaksessa*

Kuva: Raana Lehtinen

MAALATTU KOKEMUS

Ensimmäisen kerran tajusin kohtaavani puun mökillä. Yhtäkkiä näin rannan valtavat kuuset hahmoina. Ne eivät vain olleet siinä, tiedottomana materiana, joka on kasvanut geneettisen informaationsa ansiosta suuriksi yhteyttäjiksi, vaan runkoina, havuina, oksina ja käpyinä, toteuttamassa omaa elämäänsä. Ne ottivat tilansa vankkoina. Unohdin olevani ihminen, ja kohtasin puut. Olen varma, että kuuset havaitsivat minut. Se, minkälainen on kuusen tapa havaita, säilynee ihmiselle mysteerinä. Aavistuksen siitä voi saada painamalla poskensa karheaa kaarnaa vasten. Se ei ole vain karheaa, vaan silloin voi tuntea myös oman poskensa pehmeiden.

Koska maisemamaalaukseen kuuluu ympäristön käsittely tavalla tai toisella, se ei ole vapaata ihmisen ja muun maailman suhteen vaikutuksista. Länsimaisessa kulttuurissa ihminen on pitkään tarkastellut luontoa erillisenä itsestään. Ratkaiseva käänne tähän suuntaan tapahtui renessanssin aikana, jolloin luonto menetti arvovarauksen, joka sillä oli ollut antiikin ajoilta lähtien, ja ihminen alettiin nähdä hallitsevana suhteessa luontoon.⁹ Tästä lähtien ihmisen omistava asenne muuta maailma kohtaan on aiheuttanut paljon tuhoa, joka on heijastunut myös maalaustaiteeseen. Esseessään *Painting With The Flow Of The World* Barry Schwabsky purkaa sanan maisemamaalaus osiin, ja kirjoittaa, miten sana "maisema" on jo itsessään problemaattinen. Alkuperäiseltä merkitykseltään sana tarkoittaa näkymää luonnosta, mutta nykyisin se voi merkitä myös luontoa näkymänä, luontoa kuvaksi käsitettynä. Tämä tarkoittaa myös sitä, että luonto voidaan määrittää täysin ihmisenäkökulmasta, jolloin maasta tulee pelkkää hyväksikäytettävää materiaalia sekä näyttämö ihmistoiminnalle.¹⁰ Tässä luvussa käyn läpi niitä keinoja, joilla olen pyrkinyt luomaan maalauksistani kokonaisvaltaisia kokemuksia, jotka voisivat tarjota sekä itselleni taiteilijana, että maalausteni katsojalle kokemuksen osallisuudesta ympäristöön erillisyyden sijaan.

⁹ Matilainen, 2016,195

¹⁰ Schwabsky, 2020,13-14

Yksityiskohta teoksesta *Olipa kerran Jollaksessa*

Kuva: Raana Lehtinen

Meillä on monia vakiintuneita ajatuksia siitä, miltä asioiden tulisi näyttää.

Käsitykseksemme realistisesta kuvasta on vakiintunut renessanssin aikana kehittynyt keskeisperspektiiviin perustuva esittämisen tapa, vaikka se ei vastaakaan todellista näkemistapahtumaa. Keskeisperspektiivissä on vain yksi näköpiste, ja se sitoo kuvan katsojan paikoilleen, vaikka normaalisti näemme kahdella silmällä, ja näkemiseen liittyy katsojan liikkuminen. Keskeisperspektiivi myös erottaa havainnoijan havainnon kohteesta, sillä sen perusteella havainnoija on kuvan ulkopuolella.¹¹ Keskeisperspektiivi ei siis ole välttämättä pätevin työkalu havainnollistamaan sellaista kokemusta tilasta, jossa havaitsija on osa ympäristöään. Maalaustaiteessa tilaa onkin esitetty erilaisilla tavoilla jo pitkään, ja erityisen hyvin tämä on nähtävillä maisemamaalauksen perinteessä.

¹¹ Seppänen, 2001,46-48

Olen pitkään ollut kiinnostunut kokemukseen perustuvan tilan esiintuomisesta maalauksessa paikallaan pysyvän, sivusta tarkkailevan näkökulman sijaan. Siksi katsoin olennaiseksi irtautua keskeisperspektiivistä jo opintojeni varhaisessa vaiheessa Vapaassa Taidekoulussa. En kokenut keskeisperspektiiviä toimivaksi kuvaamaan kokemusta tilasta siten, kuin sen todellisuudessa koin. Halusin esittää maalauksissa sen, miten katseeni harhailee, ja miten olen tapahtumien ytimessä enkä niiden sivussa. Halusin kuvata kokemuksen, en pelkkää dokumentaatiota siitä. Maalausprosessiini vakiintui tällöin tapa koota teokseni useista eri lähteistä. Maalausteni visuaalinen kieli edellyttää valokuvien käyttöä lähdemateriaalina, joten välttyäkseni valokuvan itsessään sisältämältä keskeisperspektiivitalta aloin koota maalaukseni useiden eri suunnalta otettujen valokuvien pohjalta. Katsoin tällä tavoin pääseväni lähimmäksi sitä minua ympäröivää tilakokemusta, jonka halusin tuoda esiin. Suurena inspiraation lähteenä minulle toimi kuvataiteilija David Hockneyn innovatiivinen tilan kuvaaminen, kuten taiteilijan valokuvateokset, joissa kokonaisuus rakentuu useista, samasta aiheesta eri kohdista otetuista valokuvista, sekä maalaukset, joissa tila on kuvattu katseen kiertelyä mukailevana.

Myös opinnäytetyöteoksissani *Olipa kerran Jollaksessa* ja *Rakkaudella saaret* olen rikkonut paikallaan pysyvää tilarakennetta maalaamalla tapahtumia eri suunnilta, ja yhdistelemällä useita sijainteja. Perspektiivi on tahallisen hajotettu, eikä tilanmuodostus noudata kaavaa, jota olemme valokuvissa tottuneet näkemään. *Olipa kerran Jollaksessa*-maalauksessa tila on rakentunut sillä periaatteella, miten asiat asettautuvat mielessäni suhteessa toisiinsa. Mennessäni mielikuvissani teokseni sisälle koen itseni seisomassa Jollaksen kartanolle vievällä tiellä, ja maalauksessa esiintyvät tapahtumat sijoittuvat ympärilläni eri etäisyyksiin, jotkin hyvin lähelle, toiset kauemmas. Kaikki ne ovat kuitenkin saavutettavissa juuri tuosta sijainnista. Myös maalauksen sommittelussa tapahtumat asettautuvat kehämäisesti maalauksen reuna-alueille, toistaen siten kokemukseni logiikkaa. Teoksessa *Rakkaudella saaret* olen asettanut useita eri kuvakulmia suhteessa toisiinsa siten, että katse liikkuu luonnostaan tilassa. Asiat tulevat vuoroin lähelle tai pakenevat kauas sen perusteella, mikä on mielessäni korostunutta, eivätkä välttämättä siten, miten ne asettautuisivat keskeisperspektiivin mukaan. Näillä ratkaisuilla haluan tuoda esiin esimerkiksi sen, miten maantieteellisesti hyvin kaukaisetkin kohteet voivat sijaita mielikuvissamme lähellä toisiaan, ja miten huomiomme jatkuvasti valikoi asioita

loputtomien eri mahdollisuuksien joukosta. Maalaukset noudattavat siis tilaa sellaisena, kuin se esiintyy omissa mielikuvissani, ja kokemusmaailmassani.

Sepelkyyhky lapsuudenkotini pihalla,
lähdevalokuva *Olipa kerran Jollaksessa*- teokseen, ajoittamaton
Kuva: Raana Lehtinen

Ranskalainen filosofi Maurice Merley-Ponty on tulkinnut 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa eläneen taidemaalari Paul Cezannen työskentelyä ja suhdetta ympäristöön. Pontyn mukaan Cezanne hylkäsi keskeisperspektiivin, ja kehitti maalaustapaa, joka perustui välittömään vaikutelmaan luonnosta. Cezannelle maalaamisen lähtökohta oli alkuperäinen havainto, joka ei erottele näkö- ja tuntoaistia.¹² Taidehistorioitsija Kirsti Bergström kirjoittaa, että Cezanne pyrki kuvaamaan kohteensa olemuksen, mitä edellytti tietoisuus ympäröivän maailman läsnäolosta. Käytännössä Cezanne loi esimerkiksi maalauksiinsa syvyysvaikutelmaa värien avulla. Kaikki värit hänen teoksissaan eivät vastaa todellisuutta, mutta ovat välttämättömiä kokonaisuuden ja harmonian kannalta. Asiat ovat maalauksissa myös eri mittakaavoissa ja eri kulmista esitettyjä, mikä luo liikkeen tuntua teoksiin. Kokonaisuus on kuitenkin jäsennelty harmoniseksi. Tämä mukailee luonnollista katsomistapaa, jossa eri näkökulmat ovat olennaisia sen kokonaisuuden kannalta, johon kuuluu myös objektien todellisen ulottuvuuden ymmärrys.¹³ Cezanne lähestyi maalaamista

¹²Ponty,2012,121,127

¹³ Bergström,2015,327,329,325-326

siis kokemuksena, jossa ihminen on saumattomassa yhteydessä ympäristöönsä. Myös opinnäytetyöteoksissani olennaista on ympäristön esittäminen kokemuksiini pohjautuen, ja intuitiivisesti maalatessani olen avannut aistini seuraamaan maailmaa. Maalaamisessa on mukana tunne, joka ohjaa esimerkiksi värivalintoja. Kun katson varjojen syviä sävyjä, tunnen kehossani niiden tiheyden värinän ja katsoessani kirkkaita valokohtia niiden voima tuntuu läpäisevän minut. Maalaus on kokonaisuus, jossa ympäröivä maailma on saanut muodon, joka on kulkenut kehoni kautta. Tätä myöten myös maalauksen tila on kokemus tilasta, jossa olen elänyt. Näin tulkittuna ympäristö ei ole meistä erillinen.

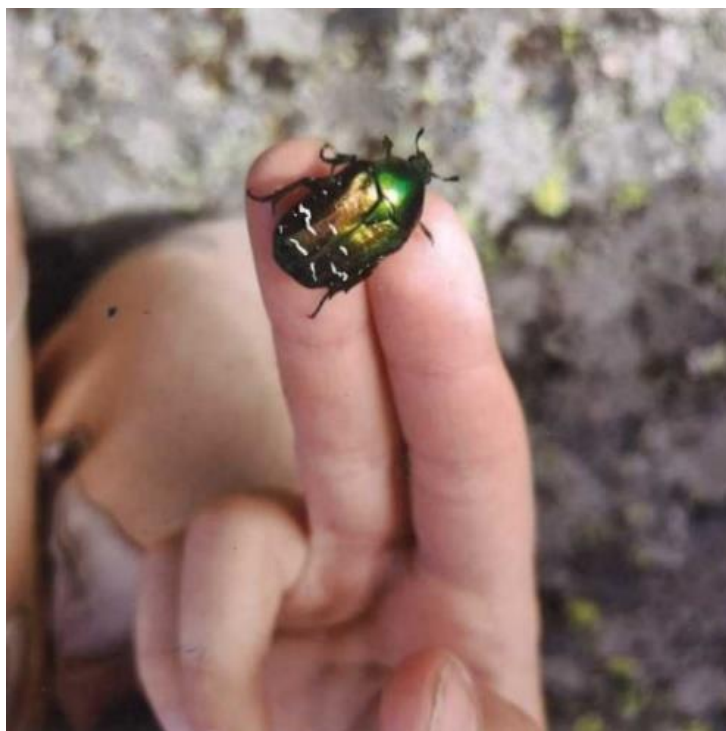
Opinnäytetyöteoksiini piirtyi lisäksi asioita niin syvältä kehomuistista, aktiivisesta työmuistista kuin alitajunnastakin. Hanna Johansson kirjoittaa taidemaalari Katariina Reuterin työskentelystä Galleria Sculptorin näyttelytekstissä seuraavasti: ”Reuterin maalaukset ovat jo pitkään perustuneet havaittuun ja koettuun maisemaan. Näin on tälläkin kertaa. Taiteilijan havainto on kuitenkin altis kuvittelulle ja maalarin työ jatkuu pitkään maisemasta poistumisen jälkeenkin. Reuter on työstänyt maalauksiaan työhuoneellaan ja maalaustapahtuman kesto on kirjautunut teoksiin muun muassa juuri todellisen maiseman vähentymisenä. Todellisuuden on alkanut korvata kuviteltu, kuvan pinta ja materiaalisuus, sekä yritykset tuhota maisema kuvasta.”¹⁴ Maisemassa oleminen on aina jotain enemmän, kuin vain siinä oloa, ja kun maisemaa lähtee tulkitsemaan maalaamalla, se alkaa elää teoksessa omaa elämäänsä. *Olipa kerran Jollaksessa*-maalauksessa havaintooni maisemasta on sekoittunut voimakas tunnelma, ja tunnelman ympärille on kehittynyt tarina. Siinä sukupolvet elävät todeksi ainaista jatkumoa syntymästä kuolemaan ja heijastukset omasta elämäntarinastani sekoittuvat läheisten elämiin ja ympäröivään todellisuuteen. Maalatessani *Rakkaudella saaret*-teosta halusin sen sijaan tuoda esiin piilevän uhkaavuuden, joka yhtyy mielikuviini rantakallioista. Maalaus ei ole vain kuva maisemasta, vaan se kertoo myös tarinaa kauniista kesäpäivästä, jota varjostaa kuoleman ainainen läsnäolo. Sen vastaparina on rantapuiden itsepintaisesti ympäristöönsä levittyvä elämänvoima. Halusin tuoda esiin kokemukseni siitä, miten tunnen ympäristön ottavan minut sisäänsä ja miten katoan osaksi maisemaa. Tämä kokemus, kun puiden villinä sinne tänne leviävät oksistot peittävät alleen, on samanaikaisesti pelottava ja lohdullinen. Silloin unohdan ihmisyyteni ja saan oikeutuksen olla osa luontoa, aivan kuten petolinnut, kultakuoriaiset ja koiranputket.

¹⁴ Johansson, 2017

Kultakuoriainen Kökarissa,
lähdevalokuva teoksiin *Rakkaudella
saaret ja*

Olipa kerran Jollaksessa, 2022

Kuva: Raana Lehtinen

KATSOJA JA MAISEMA

Maalaus on melkein valmis, mutta olen tuskastunut. Koitan viimeistellä puuhun kiivenneen pojan hahmoa, mutta tuntuu, etten osaa ratkaista sitä oikein. Värit eivät asetu vastaamaan mielikuvaani varjojen leikistä, enkä pääse yli siitä, etten enää näe Armasta kuvassa. Maalaukseen on hiipinyt joku muu, joka ei sinänsä haittaa, mutta mihin katosi oma lapseni? Muutamia päiviä kestäneen tuskailun jälkeen minun on pakko luovuttaa ja hyväksyä, että teos on tehnyt omat ratkaisunsa. Ravistaudun ulos kuplasta ja tarkastelen tuotostani uusin silmin, jolloin eteeni avautuu vieras näkymä. Näen siinä lapset, jotka eivät aivan ole omat lapseni ja uimahousut, jotka näyttävät samoilta kuin veljeni Kökarissä käyttämät, mutta ovat kuitenkin toiset. Varjossa lymyilee Colaa muistuttava koira, olematta kuitenkaan Cola.

Opinnäytetyöteostoni tilan näennäisestä hajanaisuudesta huolimatta ne piirtyvät katsojalle lopulta johdonmukaisina kuvina. Näin maalauksiin luotu tila voi olla kokemus, johon uppoutua, kuin olisi tapahtumien keskellä. Amerikkalainen tutkija ja kirjailija Arnold Berleant kehottaa meitä luopumaan totutusta tavasta tarkastella maalauksia meistä erillisinä objekteina. Teoksessaan *Art and Engagement* hän tuo esiin, miten maalauksessa nimenomaan tila on se tavanomaisin ominaisuus, joka saa meidät eläytymään teoksen maailmaan, etenkin maisemamaalauksissa. Yleisesti tila rakennetaan maalaustaiteessa klassisen Newtonin fysiikan mukaan, jossa se ymmärretään absoluuttisena. Sen perusteella muodostunut käsitys tilasta on yhä vallitseva siitäkin huolimatta, että modernit suhteellisuusteorioiden ovat sen sittemmin kumonnet. Me yhä ajattelemme, että voimme seisoa asioista etäällä ja olla vaikuttumatta niistä, ja tiedostamattamme sovellamme tätä tieteen hylkäämää tilallista hahmotusta myös katsoessamme maalauksia. Sen mukaan katsojan ja maalauksen välille oletetaan etäisyys sekä fyysisesti että asenteellisesti. Ajatellaan, että katsoja sijaitsee todellisessa tilassa, kun taas maalaus kuvitteellisessa, jolloin katsoja tarkastelee sitä itsestään erillisenä objektina. Modernien suhteellisuusteorioiden mukaan aika ja tila on kuitenkin jatkumo. Siinä tapahtumat ovat suhteessa havainnoijan sijaintiin, joka vaikuttaa sekä havainnoijan tietoon tapahtumista,

että siihen, millaisiksi nämä tapahtumat muodostuvat. Tämän perusteella emme voi puhua asioista ikäänkuin ne esiintyisivät itsenäisesti absoluuttisessa ajassa ja paikassa.¹⁵

Maalauksen maisemaan eläytyminen vaatii siis perinteisen etäältä tarkastelevan asenteen hylkäämistä ja maalauksen tilan hyväksymistä yhtenäisenä oman tilamme kanssa. Berleant tuo esiin, miten maalauksissa havaintoja ja objekti voidaan erottaa esimerkiksi esittämällä näkymä kohotetusta kuvakulmasta, jolloin katsoja ei ole yhteydessä nähtyyn maisemaan. Kuitenkin jopa perspektiivi voi toimia katsojan ja maalauksen yhdistävänä tekijänä asettaessaan katsojalle paikan maalauksessa, ja siten huomioidessaan hänen osallisuutensa. Perspektiivissä esitetty tila oikealta kohdalta tarkasteltuna voi aueta näkyviin kuin katsoja olisi maiseman sisällä. Berleant mainitsee myös, että vaikka monet maalaukset kauempaa katsottuina tuntuvat meistä erillisiltä, lähietäisyydeltä tarkasteltuina ne ikäänkuin ympäröivät meidät, vallaten koko näkökenttämme, kuin olisimme maalauksen tilassa.¹⁶

Opinnäytetyöteoksissani olen pyrkinyt luomaan tilan, johon voi eläytyä kuin olisi tapahtumissa mukana. Teoksia on vaikea nähdä kerralla, sen sijaan ne hahmottuvat asteittain katseen kiertelyä seuraten. Kun tila aukeaa eri suuntiin mukaillen katsomistapahtumaa, katsoja saa aktiivisen roolin. Ajan kanssa maalauksista paljastuu myös uusia yksityiskohtia, aivan kuten ympäristöä havainnoidessa.

Olennaista maalauksissani on, etten erota ihmistä maisemasta. Opinnäytetyöteostoni voidaan katsoa olevan tulkintoja ympäristöstä, johon ihmishahmot olennaisesti kuuluvat. Liittämällä itseni tai läheisen ihmisen osaksi maalattua maisemaa sisällytän konkreettisesti oman kuuluvuuteni osaksi ympäristöä, myös kankaalla. Teoksissani figuureilla on kuitenkin yhtäläinen tai vähäisempi rooli kuin muilla elementeillä. Maalaukseni katseenvangitsijana voi toimia lokki, kun taas puissa kiipeilevät lapset jäävät taustalle häilymään. Tai ihmishahmot paljastuvat kasvuston seasta vasta lähemmän tarkastelun seurauksena. Figuureiden rooli teoksissani on kuitenkin olennainen, ne kuljettavat maalauksen tarinaa, ja voivat auttaa katsojaa eläytymään teokseen. Voimme kokea maalauksen figuurin katseen yhtä voimakkaasti, kuin meillä olisi katsekontakti olemassa olevaan ihmiseen,

¹⁵ Berleant, 1991, 55-56, 58

¹⁶ Berleant, 1991, 68-70

jolloin erottelu itsen ja maalauksen väliltä hämärtyy. Johanna Vakkari kirjoittaa, miten Caspar David Friedrichin teoksissa figuurit kutsuvat katsojan ihailemaan kuvattua maisemaa kanssaan.¹⁷ Myös opinnäytetyöteosteni ihmisfiguurit voi ajatella oppaina, jotka kutsuvat seuraansa maalauksen tilaan.

Berleant listaa kolme maalauksen kategoriaa, joita pidämme esteettisesti erityisen puoleensa vetävinä: maisemamaalaukset, muotokuvat ja asetelmamaalaukset.¹⁸

Teoksistani löytyy elementtejä, jotka voidaan liittää näistä jokaiseen. Ajattelen maalausteni olevan huomion kohdistamista valikoituihin, usein vähemmälle huomiolle jääviin asioihin ympäristössä, mikä näkyy teoksissani joidenkin pienten yksityiskohtien huolellisella työstämisellä. Tarkoitukseni on antaa ääni ympäristön vähäpätöisempänä pidetyille toimijoille, joiden rooli kokonaisuuden kannalta on kuitenkin olennainen. Tästä syystä myös teosteni esteettisyys on perusteltua ja tarpeellista, koska esteettisyys vetää meitä puoleensa. Täten varmentuu myös huomion kiinnittyminen teoksiini, ja sitä kautta niiden sisältöön. Kuvat vaikuttavat meihin yllättävän voimakkaasti, ja kuvantekijänä koen vastuuta maailmaan tuottamastani sisällöstä. Tässä piilee myös mahdollisuus ohjata ajatteluumme suuntaan, joka ottaa huomioon koko ympäristön.

Yksityiskohta teoksesta
Olipa kerran Jollaksessa
Kuva: Raana Lehtinen

¹⁷ Vakkari, 2015, 292-293, 304

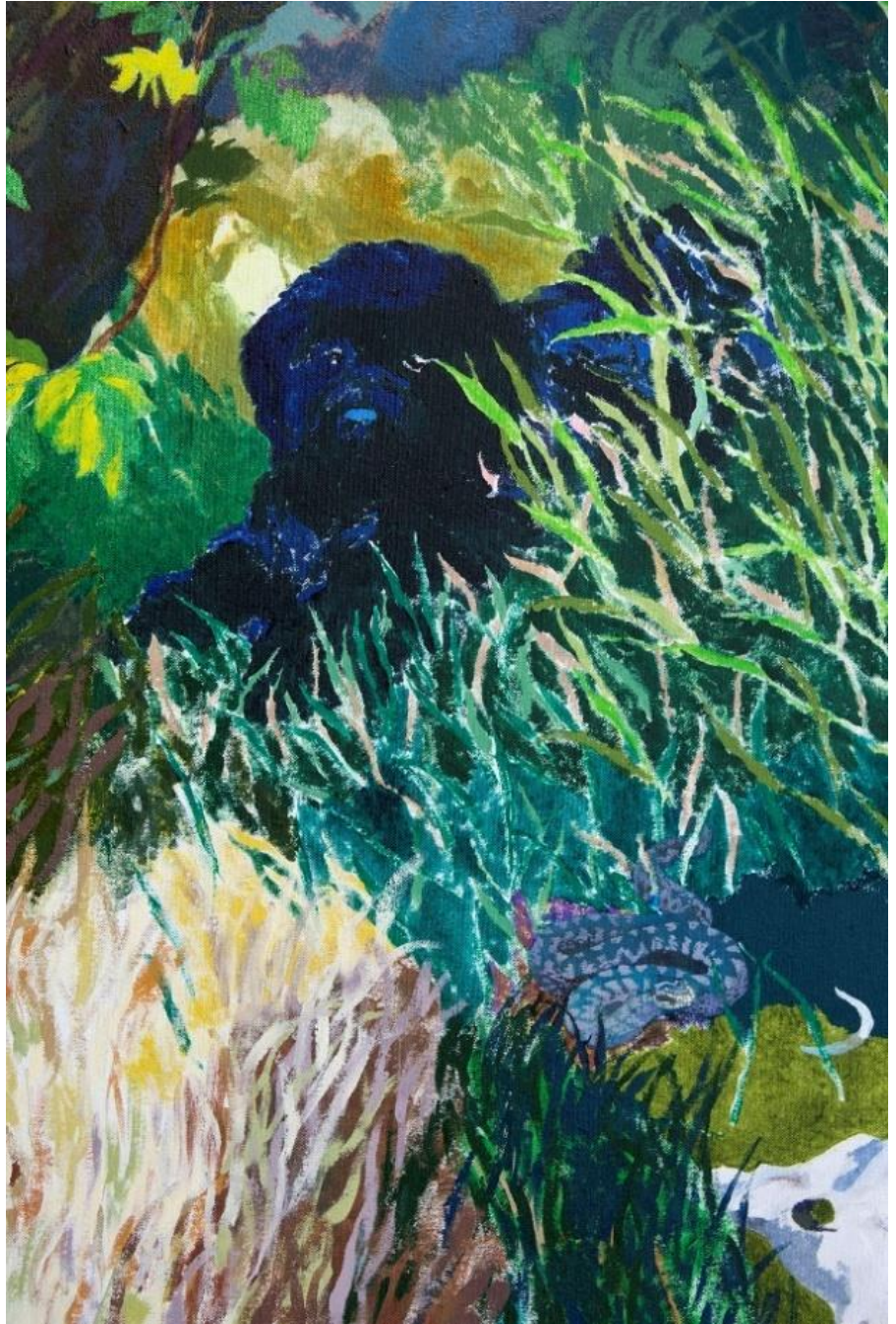
¹⁸ Berleant, 1991, 53-54

LOPUKSI

Opinnäytetyöteostoni maalaaminen on ollut prosessi, jossa olen tullut tutuksi ympäristöni kanssa tuoreella tavalla pohtimalla omaa sijoittumistani maailmassa. Olen työstänyt maalaamalla ympäristön herättämiä tuntemuksia, mikä on avannut silmäni katsomaan pintaa syvemmälle. Maalaaminen on ollut huomion kohdistamista toisin kuin ennen. Tämä on vahvistanut kokemustani ympäristöön kuulumisesta. Toivon maalausteni herättävän myös katsojassa tunteen ympäristön merkityksellisyydestä, ja teoksista saamani palautteen perusteella näin on usein tapahtunutkin.

Maalaaminen laajentaa ymmärrystä sekä meistä itsestämme, että meitä ympäröivästä maailmasta. Loppujen lopuksi se palautuu pieniin, konkreettisiin asioihin.

Kun *Olipa kerran Jollaksessa*-maalaukseni oli edennyt siihen vaiheeseen, jossa tiesin sen suurin piirtein sijoittuvan lapsuuteni asuinalueelle, tuntui olennaiselta kulkea lapsuusmuistoni kiemurteleva metsätie uudelleen. Näin ollen tein viime syksynä retken Jollakseen, vain kulkeakseni muistojeni polut vielä kerran. Tämä sitoi maalauksen sijainnin lopullisesti osaksi tätä hetkeä, jossa sekä maalausprosessi, että muistojen prosessointi ovat tapahtuneet. Olin taas kulkenut yhden kierroksen alusta loppuun. Niin syklinen aika, liikkeessä tarkasteltu tila, muistojen pohjalta maalaaminen, kuin erilaisten paikkojen meissä herättämät tuntemuksetkin, palauttavat meidät lopulta juurillemme. Tämä lähtöpiste on maisema, joka aukeaa silmiemme edessä.

Yksityiskohta teoksesta *Rakkaudella saaret*

Kuva: Raana Lehtinen

LÄHTEET

Abram, David, 2017 (1997), *The Spell of The Sensuous*, Vintage Books

Berleant, 1991, *Art and Engagement*, Philadelphia: Temple University Press

Bergström, Kirsti, 2015, Modernismin näkökulmat, teoksessa *Perspektiivi kuvataiteen historiassa*, Helsinki: Gaudeamus Oy, Julkaistu yhteistyössä Taideyliopiston Kuvataideakatemia kanssa

Cranston, Andrew, *Talk Art*, Podcast, 8.12.2023, Spotify, Viitattu 7.6.2024

Helsingin kaupunginmuseo, *Laajasalon ennen vuotta 1940 käyttöönotetut rakennukset*, <https://www.hel.fi/hel2/kaumuseo/rakennusinventoinnit/laajasalo/jakelu/rakennukset/09104902440003001.htm>, Viitattu 7.6.2024

Johansson, Hanna, Näyttelyteksti Galleria Sculptor 1.3.-19.9.2017, <https://katarinareuter.com/tekstej%C3%A4.html>

Kuusamo, Altti, 2022, *Kuvan aika, Ajan ongelma kuvataiteessa*, Helsinki: Kuvataideakatemia

Matilainen, Pekka, 2016, *Muutoksen tekijät*, Atena Kustannus Oy

Merleau-Ponty, Maurice, 2012, *Filosofisia kirjoituksia*, toim. ja suom. Miika Luoto ja Tarja Roinila, Helsinki: Nemo

Retulainen, Anna, keskustelu työhuoneella, 19.3.2024

Schwabsky, Barry, 2020, *Painting With The Flow Of The World*, Teoksessa *Landscape Painting Now*, London: Thames and Hudson

Seppänen, Janne, 2001, *Katseen voima*, Tampere: Osuuskunta Vastapaino

Vakkari, Johanna, 2015, *Silmän vuosisata*, teoksessa *Perspektiivi kuvataiteen historiassa*, Helsinki: Gaudeamus Oy, Julkaistu yhteistyössä Taideyliopiston Kuvataideakatemia kanssa

Väisänen, Liisa, 2023, *Salaiset symbolit*, Helsinki: SKS Kirjat